

FAMU

Centrum audiovizuálních studií

Oponentský posudek teoretické magisterské práce Barbory Švarcové

Název magisterské diplomové práce Barbory Švarcové poněkud mate. titul *Mediální obraz výtvarného umění v České televizi* vzbuzuje očekávání široce založeného tématu, ve skutečnosti jde o kompaktní analýzu jediného, i když rekordně dlouho vysílaného pořadu Artmix, a to za použití interpretačního rámce, jež nabízí kniha *Pravidla umění* Pierra Bourdieua a jeho koncepce pole kulturní produkce. Tato sevřenost se ukazuje jako velice praktická a paradoxně autorce otevřela cestu k obecnějším, současně výzkumem podloženým úvahám o hodnotících kritériích výtvarného umění.

Práce je psaná kultivovaným jazykem. Poměrně skromný seznam použité literatury se ukazuje jako zcela dostačující: autorka čtenáře nezatěžuje citováním nejrůznějších definic a teorií, ale pragmaticky jde za svými cíli formulovanými v úvodu. Sympatická je sebereflexe celého procesu: autorka nejen konstatuje, kdy se její hypotéza ukázala chybnou, ale z mylného předpokladu dokáže vyvodit poučení, ať už se to týká zvolených metod výzkumu, tak jeho interpretačních rámců i samotných výsledků. Pojd' me se však soustředit na hledání limitů předkládané diplomové práce na otázky a na doporučení, které by mohla vést k prohloubení jejích závěrů.

Vzhledem k tomu, že Artmix existuje již téměř celé desetiletí – tj. předpokládám existenci zhruba jednoho sta hodin materiálu – zaslouží si kvantitativní analýzu. Tu sice Švarcová provedla, ale statistické vyhodnocení posléze odmítla jako zkrslující. Přijde mi to škoda, a to i přes argumenty, které autorka přináší. Autorka se více věnuje grafickému zpracování pořadu než samotnému televiznímu jazyku reportáží. Podle mého názoru se i v rámci konzervativní České televize Artmix někdy nechtěně blíží formálním postupům tzv. slow tv, což by stálo za pozornost.

Jakkoliv soustředění na jediný televizní pořad ulehčilo autorce práci, závěrečná argumentace by byla přesvědčivější s širší komparací. Srovnání Artyčoku s Artmixem by možná nemuselo být omezeno jen na poznámku pod čarou. Sama Švarcová dochází k poznání, že představa o dokonale vyváženém pořadu je jen iluzí. Zjistit by to mohla již pohledem na další evropské či světové televizní společnosti a existenci/neexistenci podobných pořadů.

Barbora Švarcová pravděpodobně nehovořila s autory Artmixu Janou Chytilovou a Davidem Kořínkem. Bylo by zajímavé slyšet jejich pohled na věc a z první ruky se dozvědět detaily utváření dramaturgie pořadu, jehož skladbu autorka kritizuje. Mohou ji však ovlivňovat banální praktické důvody, které by mohli autoři sdělit. Nejistila také, kdo je autorem analyzovaných komentářů v pořadu. Lze tyto textové komentáře vnímat jako projevy „celkového charakteru prezentace výtvarného umění“ (s. 29), tj. působení České televize a podobných institucí dominantně vytvářejících pole kulturní produkce, nebo pouze dokládají vkus či stereotypní kritický rozhled Jany Chytilové (či dalších autorů)?

Švarcová také podrobněji nezkoumala producentské zázemí Artmixu (nebo i často zmiňované Artózy). Jde o pořady, které sice vznikají pro Českou televizi, ale nikoliv přímo v ní. Oslabuje se tak předpoklad přímého promítání vůle televize do těchto pořadů. Jejich autoři jsou na jejich tvorbě existenčně závislí a současně skrze instituci ČT legitimizují své názory na umění. K harmonii mezi institucí a

autorem zjevně přispívá absence kritičnosti a názorových rozporů ve výsledném pořadu.

Závěr diplomové práce Barbory Švarcové překračuje rámec analýzy jednoho konkrétního televizního pořadu a směřuje k obecným pravidlům hodnotících kritérií umění. Švarcová zde účinně využila teorie Pierra Bourdiea. Jen připomínám, že podobným tématům se za užití pestré škály teoretických východisek a metodologických nástrojů věnuje i rozsáhlá uměnovědná literatura (Ernst Kris a Otto Kurz, Legenda o umělci, Leo Steinberg, Plight of the Public, David W. Galenson, Old Masters and Young Geniuses a mnohé další tituly). Zajímavé by bylo její poznatky konfrontovat i s výtvarnou publicistikou/kritikou netelevizní, tj. tištěnou nebo webovou. Připomínám také projekt Metakritika, který v letech 2014 až 2015 uskutečnil Spolek Skutek a rozsáhlou rešerší dospěl k pojmenování podobných problémů v tištěných médiích (výběr recenzovaných či zmiňovaných událostí je omezen na osvědčené instituce a klasická média, praktická absence informací o současném mladším umění). Celkově práci hodnotím jako zvládnutou a podnětnou, navrhuji její úspěšné obhájení s hodnocením A.

Tomáš Pospiszyl
CAS